

stav brez ozira naznani pri dotični gosposki, da se po sodnijski preiskavi resnica prav poizvé in postavam zadosti.

„Mešaje politiko v verstvo“, pravi mestni zbor, „bega duhovščina zdravega in vernega duha ljudstva in jemlje pod ščit duhovske mogočnosti razdraženo počenjanje njegovo“. V ustavno vladani državi že mora tako biti, da se vsak državljani več ali manj zaplete v politično gibanje. Ali hoče edino duhovnu, ki je tudi avstrijski državljani, ki tudi davke plačuje, zabranjeno biti, da bi lastnega političnega mnenja ne gojil? Ali se bo le duhovnu v hudodelstvo štel to, kar si vsak misleči v pravico lasti? Ali bo le njega preganjanje zadevalo, če hoče postavno uživati ustavne pravice? Kdo ga sme tožiti, dokler dela med mejami postave? Če je te prestopil, naj se dokaže; če pa mestni zbor nima trdnih dokazov v rokah, vtisnjen je neizbrisljiv madež obrekovanja njegovi trditvi, da duhovščina vtikaje politiko med verstvo bega zdravega in vernega duha ljudstva, jemlje pod ščit duhovske mogočnosti razburjeno počenjanje njegovo, in da namerja podivjati ljudstvo.

Res, veren je duh našega ljudstva; z nerazrušljivo ljubeznijo je vdano krščanstvu in cerkvi, nobena stvar mu ne more iztrgati tega najdragocenejšega bisera, prepričano je, da za-nj v nobeni človeški naredbi ne najde nadomestila. Tako verno prepričanje gojiti in ž njim ohraniti ubogemu ljudstvu edino zdatno tolažilo, edino zanesljivo sidro upanja v tem težavnem življenji, šteje si duhovščina v najsvetejšo dolžnost in je trdne volje njej v vseh okoliščinah, pri vsaki ustavi neomahljivo zvesto ostati. Tudi zdrav je duh našega ljudstva; dobro čuti, česa mu je potreba; prav dobro zna preudariti, kje so pravi in odkritosrčni njegovi prijatelji, kam se mu je zaupljivo obračati. Duhovščini še treba ni mešati politiko v verstvo; z najmilejšimi dokazi vdanosti oklepa se še zmiraj ljudstvo duhovnih pastirjev, in dokler mu bomo mi v milih in nemilih dneh z vdano ljubeznijo stali na strani, za njegovo napredovanje in izobraževanje darežljivo skrbeli, bode pri nas sveta in poduka iskalo in vse umetne zapeljivosti ne bodo mogle zbegati njegovega zdravega duha.

Čudno, da imajo, kakor se kaže, veljaki konstitucionalnega društva še zmiraj toliko groze in strahu pred „mogočnostjo“ duhovnov. Nismo ošabni na to mogočnost, marveč živo čutimo svojo nezmožnost in nam je le hudo pri srcu, da nimamo bolj zdatnih sredstev pomagati ljudstvu, da bi hitreje dospelo na ono stopinjo napredka in izobraženosti, ktero doseči je sposobno.

Spomenica mestnega zbora pravi: „duhovska mogočnost“ služi le tujim namembam in se le prevečkrat odteguje očem postave. Prav res, duhovska mogočnost služi namembam, ki so morebiti tuje srčenemu mnenju mestnega zbora, toda prav lastne naj dražim zadevam našega ljudstva. Ona nič družega ne namerja, razun da si ljudstvo nepokvarjene ohrani posebnosti, ktere mu je Bog podaril, in da z njihovo pomočjo vzraste do popolnoma dozorele močatosti Kristusove, da bi ostalo vdano svojemu Bogu in avstrijski vladarski hiši, ne pa, da bi se mu poropale one posebnosti in ga nasprotniki zavirali ali pa celó ustavili na potu napredka. Če pa duhovščina tako dela, ne boji se očesa postave in se ga tudi nima za kaj bati. Postavimo pa, da bi tudi hotela skrivati kako zlobno počenjanje pred očesom postave, razvidi se ravno iz one spomenice, da bi ga prežečemu očesu mestnega zbora nikakor ne mogla skriti. Zakaj se mestni zbor bolj čversto na noge ne postavi, saj ima vendar pri rokah policijsko moč? zakaj ne izročuje postavolomne duhovščine sodnijskim razsodbam? Če ima mestni zbor zavidovanja malo vredni pogum ovajati duhovščino pred visoko vlado in pred javnim mnenjem, naj ima tudi

serčnost na sodišči dokaze teh dolženj naštetih, ker se drugač ne le pred vsem mestom, ktero zastopa, ampak tudi pred vso deželo osramoti, da je joj! in poslednjo trohico zaupanja zgubi.

Če nadalje sledimo spomenici, moramo nehoté milovati skoraj otročji strah pred duhovščino, kateri je mestni zbor tako daleč gnal, da je namestniku c. k. vlade, visokorodnemu gospodu deželnemu predsedniku očitoval, da „nepogojnemu gospodovanju duhovstva v šoli postavno narejeni jéz še zdaj ni postavljen.“ Čudno, kaj mestni zbor ne vé, da nimamo še postave o šolskem nadzorništvu? Ali mu je še zdaj neznano, da, ker ni še take postave, ima tudi v naši deželi moč razglas 10. svečana t. l.? Ali ni nar. više vodstvo ljudske šole čisto v rokah vlade? Ali ni knezoškofijskemu konzistoriju šolsko opravilstvo čisto odvzeto? Ali niso vsi okrajni dekani brez razločka čisto odstavljeni od šolskega nadzorovanja? Ali žali mar kako postavu, če duhovni učé krščanski nauk v šoli, če vodijo duhovni še zdaj kot kateheti ali vodji glavne šole, ali če so fajmoštri, dokler ni nove vredbe šolskega nadzorništva, še na čelu ljudskih šol? Ktero postavu žali deželni predsednik, če pokliče zaradi vredbe ljudske šole tudi dva duhovna v svoje svetovavstvo? Kje je postava, ki zahteva tako ločenje šole od cerkve, da bi se njej duhovščina še bližati ne smela? V oziru na govor, kterege je Vaša Vzvišenost imela 31. sušca preteklega leta v gosposki zbornici, menimo biti zagotovljeni, da take ločitve tudi visoka vlada nima v mislih. Če pa mestni zbor naravnost pravi, da duhovščina s svojim vplivom šolo kvari, moramo ga zavrniti, da je to v neodpušljivi vétrenosti izbleknjena trditev brez kake veljave, dokler ne razglasi svetu svoje omenjene skušenosti v tej zadevi.

Če je sicer tudi nedokazano, sumljljivo in obrekajoče krivičenje mestnega zbora zoper duhovščino vzbudilo pravično nejevoljo v srcu vseh, katerim je še kaj mar za pravičnost in spodobnost; pripoznavamo vendar očitno, da smo zadovoljni, če se proti duhovščini tako ravna, kakor se priporoča visoki vladi. „Nad delavnostjo duhovnov na leci in v šoli,“ tako hoče mestni zbor, „mora se ostro čuti in vsakemu prestopku nasproti ravnati z vso ostroostjo postave.“ Dobro tako; po vseh farnih cerkvah so redno vsako nedeljo in vsaki praznik pridige. To je naše poslanje, in gorje nam, če ga ne zvršujemo. Neizrečeno nas bo veselilo, ako se vsi mestni svetovavci določijo posamezno in skupno (in corpore) toliko pridig hoditi poslušat, kolikor je naj več moč. Nam veljá povelje Gospodovo: Kar sem vam govoril na uho, oznanujte s stréh. Čem pogostejše in zvestejše nas bodo poslušali, tem manj se nam je bati, da bi kdo vzrok imel sumničiti naše pošteno mišljenje. Še celo upanje nam bode zasijalo, da bo beseda Gospodova skoz zunanje uho segla do notranjega sluha in tako pokazala svojo prestvarljivo moč, da se v resnici povrne zaželeni mir v mesto in deželo, in se pri nas vseli ona vsem prijetna prostost, v kateri se godí vsakemu pravica in za vse veljá enaka postava.

V Ljubljani 8. rožnika 1869.

Sledé podpisi duhovščine iz vse škofije.

## Znanstvene stvari.

### Sporočilo

#### o XIV. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 24. junija 1869. l.

Slov. Matica je imela 24. junija XIV. sejo. Vodil jo je gosp. predsednik dr. Costa. Vpričo so bili gg. odborniki dr. J. Bleiweis, dr. Zupanec, dr. Vončina,



Sveteč, Šolar, dr. Papež, Vavrū, Lésar, Ivan Vilhar, Marn, Praprotnik, in vnanja gg. odbornika Gorjup in Trstenjak. Predsednik pozdravlja zlasti vnanja gospoda odbornika; potrdi se zapisnik XIII. seje in prof. Lésar prične. Tajnikovo sporočilo se glasi:

Slavni odbor! Od 13. odborove seje (11. marcija t. l.) naznanilo se jih je 47, ki želé družbeniki biti Matici slovenski; med njimi eden, ki hoče biti ustanovnik; (tajnik prebere imena ter stavi nasvet:) „Naj slavni odbor vse sprejame med Matičine družbenike“. (Odbor pritrdi.) Matici je po tem takem prirastlo 47 udov in glavni knjigi je danes poslednja številka 1583.

Vse, kar je sl. odbor v 13. seji sklenil in naročil, izvršilo je upravišтво.

Izmed dopisov, došlih po zadnji seji omenjam naslednjih.

Knjigar Svetozar Galac iz Zagreba obeta račun o prodanih Matičinih knjigah do 1. julija.

Gospod prof. Iv. Macun med drugim piše: „Ali se ne bi slov. Matica odločila, da kakor morebiti 6. zvezek na svetlo dá bolje Stanko Vrazove slovenske pesmi in dopise. Jaz je imam v rokah, kar jih je imela saj na početku tek. leta tukajšnja Matica; al te reči hranijo se tako slabo, da je na pr. ravno slovenskih dopisov do sedaj se izgubilo kaj veliko; zato sem koj rekel g. Jagiću, da vsaj slov. umetne pesmi Vrazove z njegovim znanjem držim jaz v rokah, dokler se ne odloči, ali bodo prišle v natis ali ne. Prosim, poročajte v sledeči odborovi seji o tem, ali bi slov. Matica dala meni nalog, da to reč morebiti za sledeče leto priredim. Toliko Vam pak lahko smem reči, da Vrazovega življenja, njegovih del in dopisov v njegovi ostavščini brez vsega pitanja nikdo ne pozná tako na tanko, kakor jaz“. — Na to točko smo gosp. Macunu odgovorili to-le: „Naznanjamo Vam, da je ilirska Matica obljubila „sve slovensko gradje Vrazovo predati Matici naši“, toraj tudi to, ktero imate Vi v rokah. — Kako se izdá Vrazova zapuščina slovenska, o tem odbor še ni sklepal, sklep je le, da se nabira blago; ko sklenemo nabiranje, bode govor kako in kaj; toraj Vam že zdaj nič gotovega ne moremo pisati. O istem času se s svojimi predlogi oglasiti pri odboru“.

Matica ilirska nam je poslala Vrazovo zbirko narodnega blaga, a Vrazovih spisov, ki jih omenja g. Macun, ni v njej; izročila se je gosp. J. Šolarju, ki morebiti že danes kaj pové o njej. — Morda bi bilo prav, da sl. odbor koj danes naroči odseku za izdavanje knjig, naj skuša, da od g. Macuna dobí Vrazove spise, da se shranijo do ugodnega časa. (Odbor pritrdi. — Gosp. Trstenjak in g. dr. J. Bleiweis naznanita, da tudi ona hranita še nekaj Vrazovih dopisov. — Odbor izreče željo, da jih izročita Matici, in to tudi obljubita.)

Ravnateljstvo glavne mestne šole pri sv. Jakobu in poročajoči tajnik sl. odboru hvalo izrekujeta za knjige, v zadnji seji podarjene njunim učencem.

Predsednik žalske čitalnice je prosil nekoliko Matičinih knjig za tamošnjo čitalnico; z g. prvosednikovim privoljenjem smo jej poslali po 1 iztis „Zgodovine slov. naroda“, „Olikanega Slovenca“, „vojvodstvo kranjsko in Koroško“ pa „slov. Štajarja“ 1. snopič. — „Naj sl. odbor potrdi to ravnanje. (Odbor pritrdi.)

„Imperatorsko rusko geografičko občestvo“ v Sankt Peterburgu je Matici naši poslalo knjigo „OTČET“. Potrjeva je prejem te knjige smo po prečast. g. M. Rajevskiju omenjenemu občestvu poslali vse dosedanje matičine knjige ter mu oznanili, da Matica naša ž njim stopi v zvezo književne vzajemnosti. — „Naj sl. odbor pritrdi tudi temu ravnanju“. (Odbor odobri ta predlog.)

O natiskovanji matičinih knjig za tekoče leto naznanjam to-le: a) „Letopis“ za Mat. koledar (1870. leto) se že natiskuje, in bode precej obširen. b) Tudi „slovenski atlant“ je že v delu. — Sklenjena je pogodba z g. Fr. Köke-jem, lastnikom geograf. ustava na Dunaji; vsled te pogodbe bode kamnorez stal: 1. za obe zemlj. obli 145 gold.; 2. za Evropo 150 gold.; 3. za Avstrijo 270 gold.; 4. tisk (črn) za vse tri zemljovide vsak v 2000 iztisih 120 gold.; 5. papir v 2000 iztisih 162 gold.; 6. tiskan kolorit za vsakih 100 iztisov vsake barve po 2 gold. — Vsi trije zemljevidi bodo dovršeni v petih mesecih.

Gosp. Cigaletu je odsek za izdavanje knjig za poslovenjenje imen na teh zemljovidih, za korekturo in nadzorovanje vsega tiska odločil 170 gold. nagrade.

c) O „Schödler-jevi“ fiziki bode sl. odboru danes poročal g. dr. Jern. Zupanec; jaz le toliko povem, da smo od g. Vieweg-a prejeli slike, ki jih danes natisnjene na ogled postavljam sl. odboru. Temu naznanilu pristavljam še naznanilo, da nam bode g. Tušek sproti pošiljal rokopis, tako da se zaporedno natiskovanje ne bode oviralo. Ker je sodba dveh g. poročevalcev o prvi polovici Tušekovega prevoda, kakor bode sl. odbor kmalu slišal, jako ugodna, zato je menil odsek, da ni treba pošiljati ga še tretjemu presojevalcu g. Zajcu; na tako častno sodbo prvega dela opiraje se in da tisk ne zaostaja, v svojem, menda smem reči, tudi v odsekovem imenu nasvetujem: naj se daljni rokopis brez presojevanja izroči tiskarnici“. (Odbor pritrdi.)

Zarad Schödler-jeve mineralogije piše g. Erjavec: „Mineralogija je nerazdruživa od geognozije; naj toraj obojo prevzame g. Zajec“. — Odsek za izdavanje knjig je pritrdil g. Erjavcu in g. Zajca naprosil, da izdela tudi mineralogijo. Gosp. Zajec je prevzel to delo. (Kon. prih.)

## Dopisi.

**Iz Koroškega.** (Učiteljski zbor. — Telovadbe v šolah.) Učiteljsko društvo vélikovškega vélikega okraja je imelo nedavno svoj tretji letošnji zbor, pri katerem so bili vsi njegovi udje in še tudi drugi poslušalci pričujoči. Govorilo se je o tako imenovanih „Fröbelnovih otroških vrtih“ (govornik gosp. Pepelnik), o dušoslovji (govornik predstojnik gosp. J. Zima), o kazavnem nauku (govornik podučitelj gosp. Sturm), o čutji za lepo in resnično (govornik gosp. Artnak) in o zraku in kaj se v njem kaže (govornik gosp. Janeš). Zborovalo se je v lepem in prav parlamentarnem redu. Govori so bili prosti, obširni, skoro vsi z veliko marljivostjo izdelani in prave praktične vrednosti. Sklenilo se je tudi napraviti peticijo, da se vse norčije, ktere se v predpustu in drugih časih leta uganjajo in mladino demoralizirajo, ostro prepovejo.\* — Telovadba se je že v vseh šolah vpeljala; al potrebno orodje se ne vidi povsod. Občine so v tej reči zeló zanikerne, pa še tudi v obče ne poznajo koristi telovadbe za teló in dušo.\*\*)

**Iz Ljubljane.** (Očitna preskušnja) gosp. prepa-randov 2. razreda o svilo- in murboreji na vrtu kmetijske družbe je bila 26. dne t. m. Oskrbnik družbenega vrta gosp. Schollmayr jim je teoretični in praktični in to brezplačno razlagal nauk tako, da so imeli lepo priliko se djansko naučiti ne le reje murb, temuč tudi izrejevanja svilnih črvičev od prvega začetka do konca. — Preskušnja o murbo- in sviloreji, kakor

\*) Iz tega bo težko kaj o sedANJI „liberalni“ dōbi.

Vred.

\*\*) Če mladina ljudske šole že tako skače ali če ima dolgo pot v šolo, je menda že to dober kos telovadbe.

Vred.



moč ne dela nasproti, ampak da še potuho daje. A s čem skuša zdaj „Tagblatt“ to nesramno laž podtrditi? On se sklicuje na tisto, kar je v lanskem deželnem zboru poslanec Kromer blodil, namreč, da je duhovščina kriva tega, da je na Kranjskem veliko tepežev. Poslanec Kromer je sicer že takrat dobil primeren odgovor, in poslanec Dežman bi mogel to dobro vedeti. Al kdo bode zamorce umival! Tedaj ne zavolj teh, ampak zavolj družih ljudi prašamo: kedaj je kje kak duhoven učil, da tepež ni prepovedan? ali se ne uči po vseh cerkvah in pri vseh krščanskih naukih peta božja zapoved „ne ubijaj“ — ravno tako, kakor unih devetero božjih zapovedi? Če pa nekteri ljudje ne poslušajo podukov, so li duhovni tega krivi? Po ti Kromer-Dežmanovi logiki bili bi duhovni krivi tudi tatvine, goljufije, požiganja in sploh vseh hudobij, ki se godijo na svetu. Pa saj imajo tudi druge gosposke, policijske, politiške in sodbene to isto dolžnost. Tudi one imajo ljudstvo zastran tepežev svariti, podučevati, celó sè silo krotiti in kaznovati. Zakaj te ne odpravijo tepežev, kar bi storile še lažje kakor duhovni, ker razen besede tudi še imajo oblast in silo v rokah? Naj bi se tedaj pometalo najpred pred svojim pragom, potlej še le naj gré pred duhovski! Ta „Tagblattov“ dokaz je tedaj, kakor vidimo, popolnoma šepav.

Potem je očital mestni odbor duhovščini, da je nje delovanje šolam le škodljivo, ter zahteva, naj se šola popolnoma loči od cerkve. Čujmo: kako podpira spet „Tagblatt“ to očitaje? S tem, da je staknil v neki statistiki — ki je tako zanesljiva, kakor unidan omenjena dr. Fickerjeva zastran ljubljanskega prebivalstva — da od 100 kranjskih vojaških novincev znajo samo 4 brati. Pa recimo, da je to res, zakaj bi pa bila spet duhovščina tega kriva? Ali so „Tagblattovcem“ se tako možgani zmešali, da ne vejo, da je vlada šolske postave dajala, da je ona učitelje postavljala in vrhovni nadzor ona imela nad vsem šolstvom? Ali ne vejo, da le ona je imela oblast v rokah, ljudi v šolo siliti? Ali ni ona davkov jemala in pobirala od ljudi vse do zadnjega krajcarja, iz česar bi se bile lahko šole zidale in učitelji zdrževali? Ako tedaj ni bilo na Kranjskem dobrih in dosti šol, kako bi duhovščina morala tega kriva biti, a ne tisti, ki so imeli denar, oblast in silo v svojih rokah, ter bi bili lahko šol napravili, kolikor in kakoršnih bi bili hoteli?! Ali pa je morebiti duhovščina bila kriva, da se je še v teh malo in bornih šolah, kar jih je bilo, namesti nauka v maternem jeziku raji nemškovalo? in da so se namesti koristnih reči raji ubijale mladini prazne nemške besede v glavo, brez vsake pameti, in toraj brez vspeha, da je bil čas in denar zgubljen, in da je že kaj posebnega bilo, ako se je kdo toliko naučil, da je znal z nemškimi črkami svoje slovensko ime podpisati? — Tedaj je spet jasno, da, če je bilo malo šol in slabih, in če niso imele dosti vspeha, spet ni duhovščina, ampak vse kdo drugi kriv, in da je tudi ta „Tagblattov“ dokaz zoper duhovščino popolnoma ničev. Naj „Tagblattovci“ vendar ne mislijo, da je kdo tako aboten, da jim bode verjel njihove čenče, saj jih še sami ne verjamejo!

Ravno tako hromast je pa njegov tretji dokaz. Sklicuje se namreč na znani ukaz deželnega predsednika pl. Konrada do okrajnih poglavarjev, češ, da ta ukaz uradno potrjuje vse, kar mestni odbor duhovščini očita. „Tagblatt“ si je sicer delo res zelo zljajšal s tem, da je gosp. deželnega predsednika naprej potisnil in se lepo za njegov hrbet skril; al dokazal siromaček s tem ni čisto nič, in zato ne, ker se tudi ukaz ne opira na dokaze, ampak na gôle ovade. Ukaz ne vé povedati družega nego da so prišle ovade. Z ovadami pa ni

še nič dokazanega. Ali ni mogoče najpoštenjsega človeka ovaditi? Ali je v vseh teh ovadah tudi kaj resnice, to se ima še le skazati.

Tako je tudi ta „Tagblattov“ dokaz brez vsake veljave, in tudi on ne bo mogel zbrisati mestnemu odboru grde maroge, ki se ji pravi obrekovanje.

Vrh tega pa še eno — in to prav lepo od „liberalcev“ in „ustavoljubov“. „Tagblatt“ pravi, zakaj se je duhovščina oglasila zoper spomenico „gemeinderathovo“, a ni pustila brambe škofu! O ti precartani „liberalizem!“ — da se kdo ne vstraši tacega vruga, predstavljali mu bomo vselej 3 križe ††† — tedaj duhovniki, grdo pred svetom psovani, ne smeli bi se še sami zagovarjati; morali bi še le svojega gospoda škofa prositi, da on namesti njih besedo poprime! Drugokrat se ††† „liberalizem“ hlini in slini fajmoštrom in kaplanom, kako da za-nje dela, ako zahteva vničbo konkordata, ki jih sužne dela škofom, — a zdaj jih „Tagblatt“ hoče staviti pod tako kuratelo škofovo, da se v svoji pravdi še sami zagovarjati ne bi smeli! Tako se lažnjivost sama lovi v svojo mrežo!

## Znanstvene stvari.

### Sporočilo

#### o XIV. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 24. junija 1869. l.

(Konec.)

d) Po odstranjenih mnogih ovirah smo prišli do tega, da so tudi „Vodnikovi spisi“ že v tiskarnici. Ako sl. odbor želi, preberem mu pogodbo, katero je odsek zarad njih sklenil z gosp. vredovalcem Fr. Levstikom. (Odbor želi, da se prebere; to se tudi zgodi.)

Žal mi je, da o „Slovenskem Štajarju“ sl. odboru ne morem poročati družega, nego sem poročal že v mnogih sejah, namreč, da ga še nismo mogli dati v tiskarnico, ker nam še niso došli rokopisi.

e) O telovadni knjigi, katero odsek nasvetuje, in o „Sokol-ovi“ ponudbi bode obsirnejši govor pri 4. točki dnevnega reda.

f) Odsek za sestavo pravičnega reda je dovršil svoj posel in njegov načrt je pridjan vabilu k današnji seji.

Nasvet novomeških dijakov, ktereja je Matici poslal odbornik g. dr. Andrej Vojska, bode obravnavan pod 7. točko dnevnega reda.

Do ktere stopinje je odsek za nakup hiše došel, bode poročal gosp. dr. Jern. Zupanec. —

Odsek za „naučni slovník“ sporoča, da se na razpis za vrednika do sedaj ni nikdo oglašil, niti je odsek, da-si je mnogo gospodov nagovarjal, dobil kogá, ki bi ga bila volja, prevzeti ta posel; toraj bo treba še iskati vredovalca.

Konec svojega sporočila imam še troje vprašanj, ktera naj danes reši sl. odbor: a) Kdo naj letošnjim knjigam in zemljovidom nastavi prodajalno ceno? — (Odbor izvoli za to opravilo gosp. prvosednika, blagajnika in tajnika z naročilom, da se postavi nizka cena. b) Ali tudi letos letniki dobijo vse knjige? (Glej 5. §. Mat. pravil). (Odbor izreče, da.) c) Ali se tudi letos dadó vse knjige tistim novim udom, kateri do novega leta pristopijo in letnino plačajo za 1869. leto? — (Odbor izreče, da.)

Na vrsto pride „opravični red“, ki se po nekterih straničnih oporekah g. Gorjupovih na dr. Bleiweisov nasvet ne bere, ampak beró se le oddelki, ki naj se spremenijo; neke male nasvetovane poprave ali vredbe se tudi sprejamejo.

O telovadni knjigi meni g. Trstenjak, naj jo



dá le Sokol na svetlo, morebiti s podporo Matičino; toda po nekterih razjasnilih, da nima biti za ude, da jo utegne sprejeti vlada ter vpeljati v ljudske šole, da se bode toraj prodala in je Matica svesta si, da se ji stroški povrnejo, potrdi se odsekov nasvet, da jo spravi na dan Matica. — V kolikih iztisih, to določiti se prepusti odseku.

O Schödlerjevi knjigi poroča g. dr. Zupanec, kakor je že omenjeno, in sklene se, da se jezikoslovni nasveti presojevalcev razodenejo g. prof. Tušek, naj jih porabi po svoji previdnosti. — Tiska naj se v 2500 iztisih.

Dr. Zupanec poroča o tem, kaj se je doslej zgodilo o nakupu hiše, prebere pogodbo, in, ko se pojasnijo nekteri pomislili, ali ima odbor to pravico in kako bode obrnil premoženje, se enoglasno sprejame nasvet ter dovoli, da se sklene pogodba, vsled ktere Matica za hišo na Bregu št. 192 dá 9700 gold.

Pri nasvetu, naj Matica prične izdajati sistematično vredjene šolske knjige, opomni dr. Bleiweis, da z ozirom na neki že storjeni sklep in na sedanje neugodne šolske zadeve prestopimo na dnevni red, kar se tudi zgodi.

O vprašanji, kdaj naj se skliče V. občni zbor, se zedinijo odborniki v tem, da se to stori v drugi polovici meseca septembra, morebiti sejmski teden.

Po tem pové prvosednik, da mu je ravno pred sejo došlo pismo, v katerem se g. Noli ponuja, da hoče prevzeti pod nekterimi pogoji vredovanje naučnega slovnika; al — zarad obilih prejšnjih opravil se sploh sklene, naj pretrese to reč prej odsek za izdavanje knjig in poroča o tem v prihodnji odborovi seji.

Naposled izroči prof. J. Marn obligacijo narod. posojila za 20 gold. s kuponi vred, ktero Matici daruje preč. gosp. Andrej Bohinec, fajmošter Cerkljanski, ter nasvetuje, da se preč. gospod zapiše med dobrotnike slov. Matice, v znak nekolike hvaležnosti naj se mu vendar pošljejo knjige, kar jih je doslej izdala Matica in kar jih še izdá to leto, kar se soglasno sprejame. Hvala!

## Vrtec lepoznavski.

### Prijateljici.

Novela.

Poleg Dragoile Jarnevičeve svobodno posnel J. Levičnik.

(Dalje.)

IV.

V ta čas dospe od očeta Vilneviča v Karlovec pismo, v katerem naznanja, da je sklenil gledé Judite, da pride domú ter se loti gospodinjskih ukov. Ker ste obe deklici ravno hoteli za nekoliko dni očeta obiskati, zato je le-ta določno v pismu izgovoril, naj se Judita sceloma od Karlovca posloví.

To pismo je oveselilo tetiko, vžalilo Ljuboslavo, raztogotilo Judito.

„Jez ne grem sama na kmete“ — zarevska Judita — nočem da bom kmetica; — če ne gré tudi Ljuboslava, pa grém raje služiti“.

Te besede Juditine raztogotile so teto neskončno; hudo se z Judito razprete, in teta jej kar naravnost pravi, da jo, če ne uboga očeta, spoka kar iz hiše.

Ljuboslava je stala pri tem hudem prepiru med teto in Judito, kakor na žarečem oglju, ne vedé, kateri bi dala prav. Konečno začne Juditi prigovarjati, naj uboga očeta, ki tako ljubeznjivo za-njo skrbi, ter jo ima v vsem ko lastnega otroka; prosi jo, naj se pripravlja polagoma na odhod; pa — zastonj! — „Ako

ideš ti, idem tudi jez, sama pa po nobeni ceni ne“ — se zadere Judita. — In pri tem sklepu je tudi ostala.

Kaj hoče li Ljuboslava početi, mislili si bodo tu dragi bralci in gotovo še bolj radovedne naše bralke. — Slepa ljubezen Ljuboslavina do Judite je zmagala; tudi Ljuboslava sklene iti domú. Teta zdaj strašno zroji in prične Ljuboslavo ostro kregati. „Je li to mogoče“ — pravi — „da češ zavoljo take malovrednice zapustiti svojo teto, ki te je s toliko skrbjó in obilnimi stroški gojila? — od kod to, da tako strastno privrženost skazuješ njej, ktera je nikoli in nikakor vredna ni? In njej žrtuješ mojo in očetovo ljubezen?“ — Lepe res in tudi resnične bile so te besede; al Ljuboslava ostala je vendar pri svojem sklepu. Njej bila je Judita mila, mila kakor sestra prijateljica; mila pa še čez vse zato, kjer jej je z lastno roko življenje otela gotove smrti. Enako čutje in odkritosrčnost, mislila je Ljuboslava, da goji tudi Judita do njej. Al tako ni bilo. Judita je znala vse večje svoje razvade — in le-teh ni bilo malo — le predobro pred Ljuboslavo tajiti; skrivala jih je, da z besedam prislovice govorimo: „kakor kača nogé“. Med vsemi napakami najbolj še pa jej je prikrivala svojo grdo privrženost do možkega spóla, in to do možkih brez razlike stanú. Poznala je namreč le predobro Ljuboslavino krepostni značaj in vedela popolnoma, da bi jej tako ponašanja najbolj mrzelo in da bi potem zgubila najpred njeno iskreno ljubav. — Al tetiki tudi ta napaka ni bila prikrita ostala, toraj reče neki dan, ko ste se zopet nekaj z Ljuboslavo besedovali in je tudi govor na to cikal, svoji stričnici: „Ljuboslava! varuj se Judite! Hlinjenje in potuhnjenost njena je velika; bojim se, da ne bi ti tvoja ljubezen do Judite še škodila; kajti enaka je kači med cvetjem.... Bog hotel, da bi se moja predčutja ne vresničila“.

Ljuboslava ni na ti besede nič odgovorila, ampak skrivaj je jela snovati priprave, da bi jo brž ko mogoče pobrisala k očetu domú. Al tudi to skušenemu očesu skrbne tetike ni odšlo. V srce jo je to žalilo; toraj zopet reče neki dan vsa otožna Ljuboslavi: „Ljubezen moja ti preséda; skrb moja za-te ti je že zoperna.... una hinavka te je vso omamila in zbegala... s strupom svoje prekanjenosti te je popolnoma opánala.... in zdaj me na moje stare dni še celó hočeš zapustiti, ko sem mislila, da se v tvoji sreči zopet omladim in na novo poživim“. — Britke rane so sekale te tetine besede Ljuboslavi v srce; svitle solzice jej priigrajo v oči, in skrivaj je delala sklepe, da ostane. — Pa čez malo dni privihrá zopet vsa ósasta Judita do nje ter reče: „Teta so me ozmerjali zopet... imenovali me ostudno nesramnico.... nosili se tudi čez-te proti meni ter rekli, da jim je tvoj odhod ravno tako ljub in prijeten, ko moj.... da bodo naji pogнали obedve še z grdo, če kmalu ne pojdeve.... itd.“

Te besede neskončno raztogotijo Ljuboslavo, jadrno vihrá k teti in jej žaljivo reče: „Ker tedaj želite, da grem, bom šla tudi; hvaležna vam vedno ostanem za vašo skrb, al ljubiti vas ne morem več; — kdor zasramuje prijateljico mojo, zasramuje tudi mene. Da bi bili vi siroto gojili z večjo ljubeznijo in potrpežljivostjo, njeno srce bi vam bilo gotovo vdano; sami ste krivi, da vas ne spoštuje in ne uboga. Šla bom, pa prosila tudi očeta, da vam povrnejo vse stroške, ki ste jih imeli z menoj. Zavolj mene naj ne bo nihče na škodi“.

Tacih besed teta ni nikoli in nikdar pričakovala od sicer krotke in rahločutne Ljuboslave; — huda ihta jo popade; jezna zapusti Ljuboslavo, gré v svojo sobo, vsede se in napiše bratu naslednje pismo:

„Mili brat! Moja stričnica, Tvoja hči edinica, optujila se je srcu mojemu in dala se hinavski Juditi zapeljati, da je meni neubogljiva postala.... Njej na